

se bode o tem sklepalo, ker se je zavrzel Kaizlov predlog. Res je mogoče, da se v tistih deželah, kjer deželni zbor novega personalnega davka ne bode hotel oprostiti od priklad, poljedelci ne bodo deležni cdpisa zemlj. davka. To pa kmetskih poslancev ne bode dosti motilo, ker je dotični odpis neznaten in se pomanjša vsled tega, ker se bi potem morale še povišati deželne priklike. Sedaj, ko se je Kaizla predlog odklonil, imajo zlasti na Češkem največ interesa veleposestniki. Če bode vlada upala se jim odreči odpis, mi jako dvomimo. Iz vsega je vidno, da ima davčna reforma še mnogo težav. Če bi se tudi izjalovila, ne bi žalovali, ker potem bi prišla čez malo let boljša, tako pa tega ni dosti upati. Da za kmeta ni dobra, je zadosti če povemo, da je delo Plenerjevo.

Kmetijske raznoterosti.

Barthel-ov originalni karbolineum za mažo in ohranitev lesa je uže okoli 15 let povsod praktično izkušen ter ga mi izdelujemo klub prizadevanju druge konkurenčne tvrdke, katera hoče kupčijo z karbolineumom nase spraviti s samoprodajo, tudi zanaprej v izvrstni kakovosti. Mi smo proti tej samoprodaji pri c. kr. trgovinskem ministerstvu že odločni ugovor stavili in za pomoč prosili. Naš originalni karbolineum izdelujemo v pravni rujavi barvi, kakor tudi še v 12 drugih barvenih razlikah in stoje uzorčni listi in pojasnila vedno na razpolaganje. M. Barthel in drug. Dunaj, X. Keplergasse 20.

Kako koristen je regrat? Regrat imenujemo tudi mleče, ki je zelo koristna rastlina. Priporočamo mladi regrat za salato, ki redi kri. Kdor jesiha ne sme rabiti, naj jo z limono okisa. Regrat ali mleče mehči ter za vse bolezni spodnjega života (črevesne), za kri, vodenico, škroflje i. t. d. Regratov sok je dobro rabiti osebam, ki trpe na očesnih boleznih.

Poučni in zabavni del.

Ženska vzgoja.

Gospod Josip Ciperle je v „Učit. Tovarišu“ priobčil celo vrsto člankov, v katerih čitatelje poučuje, kako je treba vzgajati narod, da bomo mogli Slovenci tekmovali z drugimi narodi. Ti članki so ponatisnjeni v posebni knjižici. Vsej knjigi se vidi, da jo je spisal učen mož, ki se pa ni le mnogo učil, temveč tudi mnogo skusil v svojem življenju. To knjigo priporočamo starišem, učiteljem in slovenskim rodoljubom sploh. Naslov knjigi je „Narodna Vzgoja“, Slovenskemu narodu spisal Josip Ciperle. Zadnji čas se mnogo govori in piše o vzgoji ženstva in zato bode vsakega zanimalo, kako sodi pisatelj te knjižice o tem predmetu.

Našim pradedom očitalo se je, in očita se rado še tudi dan danes sem ter tje Slovanom, da ne spoštujejo ženstva. Kakor je mnogo družega očitanja krivičnega, tako je tudi to. Ne vem sicer, od kod so posneli naši nasprotniki to; zgodovina nam kaže ravno nasprotno. Nikjer v Evropi ravno niso dospete ženske do tacihi časti, kakor ravno pri Slovanih, kajti stavljali so jih po gostem na čelo zadruga ali vsega plemena, ter jih celo

volili za kneginje. Pač Slovani niso umeli nikdar sladkati se nežnemu spolu v taki meri, kakor drugi narodje. Tako imenovanih „Minnesängerjev“ ni bilo nikdar med Slovani. Se ve takov nemški „Minnesänger“ opeval je lepoto in ljubeznjivost in Bog zna kaj še svoje krasotice le do svoje poroke ž njo. Po poroki se je to največ čisto predrugačilo. Po poroki namreč se pa tudi ta tako zvani „Minnesänger“ ni sramoval oklestiti sem ter tje svojo krasotico, opiraje se na neki stari nemški zakon, ki je dovoljeval tepsti žene in še celo prav občutljivo.

Slovan, kakor sem dejal, se res ni dobrikal ali sladkal ženstvu, ni nikdar povzdigoval ga tako visoko z besedo, kakor sem ter tje drugi narodje. Ali kruto ravnali tudi niso Slovani nikdar z ženstvom, celo milejši in blažejši so se veli proti temu spolu, nego oni narodi, ki so se odlikovali in se še odlikujejo po svojih sladkih besedah do ženstva. Od lepih besed odebelil še ni nobeden, in tudi ženska ne; v dejanji kazati ji spoštovanje, to je jedino, kar jo osreči in obraduje.

V istini kazal je pa tudi Slovan samo v dejanji spoštovanje svoje do ženskega spola. Ženska bila mu je to, za kar jo je vstvaril in odmenil stvarnik. Ona bila je Slovanu skrbna mati, vrla gospodinja in vzgojevalka otrok. Po drugem ni povpraševal, družega hvala Bogu tudi ni cenil. Namen ženski je tak, da postane mati in gospodinja, in če ume prenašati krepko in vrlo bremena, ki ji nalagata ta dva stanova, potem se mora veseliti tega vsak človek, in srečen je oni narod, ki ima tako ženstvo. Kdor hoče pa iz ženske napraviti kaj več nego to, ta goljufa sebe, goljufa ženstvo in ovira pravi napredek ženstva in naroda.

Slovanu nad vse priljubljeno je bilo družinsko življenje. Starih zarjavelih devic naši pradedje niso poznali. Ta prikazen javiti se je začela pri nas še le takrat, ko smo tudi mi po vzgledih družih narodov začeli obožavati ženstvo čez vso mero ter premalo gledali na to, da se izvežba ženska v tem, kar bi jo sposobilo v to, da more prenašati vrlo ona bremena, koja ji naklada gospodinjstvo. Zato se pa slovanska ženska nikdar ni tako odtujila, kakor je bilo to videli pri družih narodih. Pri Slovanih bila sta mož in žena vedno v istini jedno bitje, kar je tudi prav.

Pred seboj imamo knjigo: „Die persönliche Entwicklung des Menschen und die Civilisation“. Pisatelj dr. E. Reich piše v nji jako laskavo o slovanskih ženah. Naj sledé tu njegove besede v izvorniku:

„Innerhalb der slavischen Welt steht die Frau anatomisch und physiologisch dem Manne näher, als innerhalb der germanischen Welt. Diese Thatsache verursacht mancherlei Erscheinungen im Leben der slavischen Völker, im häuslichen ganz ebenso, wie im öffentlichen. Gewisse Eigenschaften des Gemüthes treten bei dem Manne im östlichen Europa stärker hervor, als im mittleren und westlichen; auch die Unmittelbarkeit ist mehr oder weniger vorwiegend ausgebildet. Woselbst Weinen Küssen bei dem Manne wahrgenommen wird, ist die

Kluft, welche beide Geschlechter trennt, keine so tiefe; und woselbst Frauen männliche Fähigkeiten ausüben, stehen sie auch dem starken Geschlechte näher.

Die mindere Entfernung der beiden Geschlechter von einander, ganz besonders in Bezug auf Organisation des Gehirnes, Bau des Schädels und das Verhältniss des Kopfes zum ganzen Körper, bei den Slaven kommt auch zum Ausdruck durch die grössere Liebe der Männer zu der Nachkommenschaft und die in früheren Jahrhunderten beobachtete persönliche Auswahl in Bezug auf die Ehe. Hören wir, was in diesem letzteren Punkte Wilhelm Alexander von den alten Russen erzählt: Wenn die vorläufigen Bedingungen zwischen den Eltern des jungen Paares abgemacht waren, so wurde die Braut nackt ausgezogen und von alten Matronen sorgfältig untersucht; fanden selbe irgend einen körperlichen Fehler, so bemühten sie sich, ihn zu heilen, liess dieser aber keine Heilung zu, so zerschlug sich die Partie und das Frauenzimmer wurde nicht allein als eine zur Zeugung untüchtige Person, sondern auch für unfähig angesehen, die Zuneigung des Mannes zu erhalten“.

To se čuje zopet vse drugače, nego ono zlobno predbacivanje, da je Slovanu ženska bitje niže vrste. — Vidimo pa tudi iz navedenega, da Slovana k ženski ni vlekla mesenost, ampak da je prav za prav jedini namen združenja moškega spola z ženskim.

Ostanimo še pri tem predmetu. Slovan spoštuje ženo, a to le tako dolgo, dokler se javijo pri nji ženske lastnosti. Ne spoštuje in ne čisla pa več one ženske, koje ne kinčajo več one lastnosti, koje se mu zde neodtrgljive od prave ženske. Žalibog pa le da se je tudi med nami jela v zadnjih desetletjih pojavljati tako zvana ženska emancipacija. Grda beseda to — emancipacija. Ni slovanska in ni slovenska, hvala Bogu; a tudi prikazen, da se odtuja ženska pravemu svojemu poklicu, ni slovanska in tudi ne slovenska.

Mi Slovani imamo pa v resnici neko slabost. Tako radi posnemamo tuje napake, dobrih dejanj družih narodov si pa ne prisvojami tako radi. To je v istini slabost. Komaj se je prikazala na nemškem obzorju ženska emancipacija, takoj smo se je tudi mi poprijeli. Kar na mah smo jeli se sili prepričevati in prepričani biti, da je ženska ustvarjena za kaj več, nego za to, da postane žena in mati. Kar na mah smo jih izobraževati više in više ter jih urivati v službe, koje so bile do takrat pristopne samim moškimi. Med nobenim narodom v Evropi pa se ni razcvitala ta neslovanska spaka bolj nego med ruskim. Dr. E. Reich imenuje to počejanje naravnost škandal. Toda on je tega mnenja, da bode to tudi prešlo, kakor huda sanja, in da ne bode škodilo dalje kot za trenotek napredku človeškemu in civilizaciji.

Pa poreče kdo: Dajte ženinov našim hčeram, pa se ne bodo več urivale v one službe, koje so bile pristopne vedno le možem. — No, tako je prav. Vidi se ravno iz te izjave, da se še ni popolnem pozabilo, kateri je pravi poklic ženski. Veseli me to. Zaradi tega tedaj, ker

manjka dandanes ženinov, se emancipirajo naše ženske. Družega vzroka saj res vendar ni. Ljubezen do katerega si bodi poklica ali do službe ne vodi tedaj žensk, da se emancipirajo. Saj to tudi dobro razumem. Ženska pri vseh svojih muhah bi le najraje imela, ako bi se mogla omožiti; in to je vse hvale vredno. Treba je tedaj le ženinov, in sicer primernih ženinov, in vse bi šlo zopet, kakor bi moralo iti.

V resnici vidimo zadnji čas skoro po celi civilizirani Evropi, da kažejo moški vedno manj veselja do zakona. Priznavam tudi, da je v mnogih slučajih kriva temu lehkomišelnost in lehkoživost moška; a v premnogih slučajih je pa krivo temu ravno globoka preišljenost in razum. Mnogi moški se boje dan danes ženitve, ker si domišljajo ali ker so prepričani, da s sedanjimi ženskami ne bodo živeli srečno v zakonu. In to je tudi res vredno vsega premisleka. Današnja vzgoja naših hčera je pa tudi tako napačna, tako kriva in nerodna, da ji ni iskati nikjer para. Klavir, francoščina, matematika in še kaj enacega, to so predmetje, na kojih si brusijo naše hčere svoje možgane; gospodinstvo, to je pa predmet, na kojem bi še slame ne brusile. Saj pa tudi ni časa za to. Ti predmetje dado opravka našim hčeram celi dan toliko, da se res ne more zahtevati, da bi se učile še gospodinjiti. Tako žensko vzeti v zakon, je res prava nesreča moževa. Tacih zakonov je tudi v istini nekaj; in ti zakoni res nimajo nobenega družega namena, kakor plašiti neoženjene moške od zakonov. Saj ženska, učeča se zgoraj navedenih predmetov, odtuja se vedno bolj in bolj svojemu spolu, svojemu poklicu in svoji nežnosti, ter ni na zadnje ne mož ne žena, ne krop ne voda, ampak tako nekaj, kar ni nič.

Pa se drugi vzrok je temu, da se moški dan danes ne ženijo. Mnogo služeb, ki so bile nekoč pristopne samim možem, zavzemajo sedaj ženske; in posledica temu je ta, da je mnogo mož brez primernih služeb ali še celo brez vsake službe, ako ravno so prisvojili vso sposobnost za to! Mnogo teh moških, ki begajo sedaj po svetu brez primerne zaslužka, stopilo bi gotovo v zakon, ako bi jim bilo le mogoče preživeti ženo. Tako bi bilo res dvema človekoma pomagano, med tem ko s tem, da ima ženska to ali ona službo, še njej pomagano ni. Ženska brez moža ostane le polubitje, in vsa njena domišljavost in napihnjenost ne vzviša je niti za ped. Za javno življenje stvarjen je le mož, in ženska je le za domače, — to je in ostane večna in neovrgljiva resnica.

Tega menda vendar ne bomo vpeljali splošno, da bi ženske redile in preživljale svoje može, kakor se že tudi dogaja sem ter tje. To bi bil vendar narobe — svet. — Pred tem zlem obvaruj nas pa vendar ti preljubi sveti Florijan?

Kaj naj tedaj storimo? Vzgojajmo drugače naše hčere, učimo jih gospodinjiti, in puščajmo v nemar klavir in francoski jezik. Obujajmo v naših hčerah občutek, da je jedini in pravi poklic ženski, da postane dobra gospodinja; kajti tudi moški dobro vedo, da dobra gospodinja

tri vogle hiše podpira, mož pa le jednega. — A tudi našim sinovom pokladajmo na srce, naj ne gledajo pri svojih izvoljenkah samo na to, koliko grošev prineso v zakon in koliko učenosti imajo nakopičenih po glavah, ampak v prvi vrsti naj gledajo na to, so li dobre gospodinje, so li pridne, varčne in potrpežljive. Morda se stvar potem predrugači.

No, premislite vsaj to.

Statistika kaže, da izmed slovenskih deklet se jih še polovica ne pomnoži. Ostale se postarajo kot služabnice, poštarice, telegrafistinj, otroške vrtarice in učiteljice.

Vendar, da toliko naših narodnjakinj ostane brez mož, temu krivi so pa tudi naši narodnjaki. Ne le, da se jih nekaj ne mara ženiti iz raznih vzrokov, jemlje mnogo naših in sicer odličnih narodnjakov v zakon tujke, na pr. Nemke, Italijanke, nemškutarice in celo — Bog jim odpusti! — židovke. Tega nam je še potreba, nam, ki imamo na izbiro krasnih in pridnih slovenskih deklet. V tem ne kažejo naši narodnjaki posebne modrosti, ako ravno sicer radi hvalijo, da mislijo, čutijo in delujejo narodno. Da to ravnanje ni narodno, vidi se pred vsem iz tega, da otroci iz teh zakonov so v vseh slučajih isti narodnosti, ko je bila mati; in tako se pogubi mnogo slovenske krvi med tujimi narodi. Škoda za njo. Druga nesreča je pa tudi ta, da se one naše dovojke, ki bi imele osrečiti naše narodnjake, pomože s tujci, in otroci teh so pa zopet tujci. Tako je zguba na dve strani. Da bi Bog potipal te naše s tujkami oženjene narodnjake z debelim prstom vsaj tedaj, kadar bodo zopet vdovci!

Pa poreče marsikdo: Ljubezen je internacijalna. Svojemu srcu [ne moreš zapovedovati, koga naj ljubi i. t. d., i. t. d.

Pojdite no rokom žvižgat! Kaj pravite, da ne morete zapovedovati svojemu srcu. Zakaj se pa ne zaljubite nikdar v kakšno pohabljeno žensko? V tem slučaju se pa odrečete kar kratko in malo: Srce moje to pa za tebe ni nič!

A pardon! Tudi v pohabljene ženske se zaljubite in jih jemljete v zakon, samo da vam pokažejo malo žvenka in cvenka, potem pa gotovo prav radovoljno rekate: Ljubo srce, — to je pa kaj za te! — Saj vas poznamo, kaki tiči ste.

Pa mi poreče zopet kdo, da one Slovenke, ki študirajo ali se pripravljajo za ta ali cni poklic, tako niso zgubljene za narod ali za narodno delo. — Pa je vendar le tak; zgubljene so za narod študirane ženske. Do sedaj namreč so se skoraj še vse ponemškutarile in poitalijančile.

Zato se je pa tudi že mnogokrat razpravljajo pri nas, da bi se poslovenile čisto naše pripravnice za učiteljice. S tem bi pač dosegli morda to, da bi še naše učiteljice bolj in raje izražale v slovenščini; toda glavne napake ne bi odstranile.

Naši narodnjaki naj pa tudi gledajo, da vprežejo kolikor mogoče mnogo naših slovenskih deklet v zakonski jarem. S tem bode pomagano Slovenkam,

slovenskemu narodu in razširjanju narodnega mišljenja mnogo bolj, nego z učiteljicami, kar jih je, in kar jih še bode.

Tako je ljubi moji Slovenci. Pobabila se je naša vzgoja in pobabili smo se tudi mi. Zato manjka nam tudi vsake eneržije, manjka nam narodnega ponosa in poguma, in brez teh lastnosti bomo večne šolobardi in podlagi tujčevi peti. Bogu bode potoženo, da je tako.

A obupati radi tega tudi ravno ni ravno treba. Naj tiči človeštvo še v taci nalogah, naj ima še toliko slabosti in napak, to je in ostane gotovo, da se more popboljšati njegov položaj.

Toda kako? — Poslušajmo, kako se izraža o tem slavni francoski škof in padegog Dupanlop:

„Kaj stori Bog hoteč skusiti kako ljudstvo? Odvzame mu vzgoljtelje, in ako mu majnka teh, jame omagovati ter jemati konec. „Cum propheta defecerit, dissipatur populus“.

„Ako bi vprašal Španjce, Portugize in druge slavne narode po zgodovini njih nesreče, odgovarjali bi mi morda: „Omagujemo, ker nam manjka vsled pomankljive vzgoje mož“.

„Česa je treba tedaj narodom, da se likajo ohranjajo, in če treba tudi prerrojajo? Pred vsem mož“.

„Možje jačijo, ohranijo in prerrojajo narode. Kedaj slabe narodi, kedaj se manšajo, in kedaj propadajo? Kedar jim manjka mož“.

„Mož treba je tedaj. Istina je, da jih pošilja Bog sam; ali istina je tudi, da jih stvarja po volji božji vzgoja“.

Tako Dupanloup. To so pač zlate besede in vredne, da si jih vtisne vsakdo globoko v um in srce. — Mož je treba, in ne žensk, najmanj pa emancipiranih.

Poučni in zabavni drobiž.

Delfini so se jako pomnožili v Jadranskem morju in delajo ribičem veliko škodo. Ribičem se je dovolilo, da smejo s puškami preganjati delfine.

Južnopolarna ekspedicija. V Nemčiji se pripravlja neka ekspedicija, ki pojde preiskavat svet okrog južnega tečaja. Ekspedicija misli tri leta ostati na južnem polarnem morju. Dosedaj so mnoge ekspedicije odposlale se proti severnemu tečaju, nobena pa ne na južni tečaj.

Madjarska krona. „Branik“ piše; Izvestno je ni jedne krone, ki bi bila prehajala toliko iz roke v roko, kakor ona krona, kojo je bil papež Silvester II. poslal kralju Stefanu zaradi zaslug, ki jih je leta imel za širjenje krščanstva. Do leta 1301., ko je povsem izumrla dinastija Arpadovičev, bila je ta krona v Madjarski. Leta 1304, pa jo je odnesel zmagoviti kralj češki Vaclav II. in je poklonil knezu Otonu Bavarskemu, kateremu pa jo je otel erdeljski vojvoda Ladislav. Dve leti pozneje dobili so Madjari to krono nazaj, a za težko odkupnino. Leta 1441. prinesla jo je kraljica Jelisava (Elizabeta) na Dunaj, ter jo („zaradi denerne zadrege“) zastavila cesarju Frideriku za 2500 gld. Papaževim posredovanjem bila je ta krona po 20 letih odkupljena za 40.000 gld. in vrnena v Budim. — Leta 1526 izgubil je kralj Ljudevit v bitki pri Mohaču življenje in krono. Sultan Suleiman dal jo je knezu Zapolji po njegovi smrti pa jo je njegova žena Izabela prinesla v Erdelj. Leta 1551. prešle je ta madjarska drago-